

پنجشنبه - ۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۵ - سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

بنیانه پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی؛

خلیج فارس؛ میدان هویت، علم و اقتدار دریایی

پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم بحری

جنگ متجاوزانه اخیر که بخش مهمی از آن در خلیج فارس و تنگه هرمز متمرکز بود به روشنی نشان داد که هر گونه کوتاهی در درک عمق راهبردی دریاها، هزینه‌های سنگینی به همراه خواهد داشت. خلیج فارس، این پهنه آبی کهن، همواره نماد تمدن، مقاومت و هویت ایرانی بوده است. روز ملی خلیج فارس، فرصتی مغتنم برای تأکید بر این حقیقت تاریخی است که حفاظت از حرم این آبراه استراتژیک، تنها با ترکیبی از دانش پیشرفته، حضور مقتدرانه علمی و دفاع همه‌جانبه ممکن می‌شود.

به گزارش اقتصادسراسر، به مناسبت ۱۰ اردیبهشت‌ماه روز ملی خلیج فارس، پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی بنیانه‌ای صادر کرده که مشروح آن را با هم می‌خوانیم؛ جنگ متجاوزانه اخیر ایالات متحده و اسرائیل علیه ایران آن که بخش مهمی از آن در خلیج فارس و تنگه هرمز متمرکز بود – به روشنی نشان داد که هر گونه کوتاهی در درک عمق راهبردی دریاها، هزینه‌های سنگینی به همراه خواهد داشت.

این تجربه تلخ، همه حقیقت راهبردی را بر همگان آشکار ساخت؛ اول: دشمن، حضور علمی و دفاعی ایران در آب‌های فرامنطقه‌ای را برنمی‌تابد و از هر فرصتی برای محدود کردن قدرت دریایی ما استفاده می‌کند.

دوم: تنها کشوری می‌تواند در بحران‌های منطقه‌ای از منافع خود حراست کند که دارای دانش بومی دریایی و فناوری‌های درون‌زاد و فرهنگ وطن دوستی در میان نخبگان و مردم باشد.

سوم: خلیج فارس و به‌ویژه تنگه هرمز، صرفاً یک گذرگاه آبی نیست، بلکه مهم‌ترین گلوگاه انرژی جهان است. نزدیک به یک‌سوم نفت دریایی جهان و بخش بزرگی از آل‌ان‌جی از این تنگه عبور می‌کند. این موقعیت ژئواکونومیک بی‌نظیر، اگر با دانش دقیق همراه شود، فرصت‌های توسعه‌ای کم نظیری در اختیار ما قرار می‌دهد. شناخت علمی این گلوگاه انرژی، یک ضرورت ملی و پیش‌نیاز پهر برداری هوشمندانه از جایگاه راهبردی خلیج فارس است. امروز با تأسف عمیق، تأخیر دایمانه رهبر شهید انقلاب را گرامی می‌داریم؛ همان رهبر فرزانه‌ای که سال‌ها پیش از این جنگ، بر ضرورت توسعه دریامحور تأکید می‌کرد و مکرراً می‌فرمود: «جمهوری اسلامی یک کشور دریایی است، تأکیدات معظلمه در سه دهه زعامت خود بر علوم دریایی، فناوری‌های اقیانوسی و گسترش فرهنگ دریا، امروز پس از تجربه جنگ تحمیلی سوم، همچون چراغ فروزانی مسیر آینده را روشن می‌سازد.

پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی، که تأسیس و رشد آن یکی از برکات ارزشمند انقلاب اسلامی در عرصه دانش دریایی است، در طول سه دهه فعالیت خود، گام‌های بلندی برای این نهادینه‌سازی فرهنگ توسعه دریامحور در کشور برداشته است.

ما در این پژوهشگاه همواره بر این باور بوده‌ایم که خلیج فارس، یک آزمایشگاه طبیعی عظیم و گنجینه‌ای از داده‌ها و گونه‌های منحصربه‌فرد است که شناخت آن، کلید توسعه پایدار و اقتدار ملی به‌شمار می‌رود.

حضور مستمر و مقتدرانه علمی پژوهشگاه در خلیج فارس، حاصل دهه‌ها تلاش بی‌وقفه پژوهشگران ایرانی است. برخی از مهم‌ترین رهاوردهای این مجاهدت علمی عبارتند از:

دهه‌ها پروژه تحقیقاتی گسترده در حوزه‌های فیزیک دریا، شیمی دریا، زمین‌شناسی دریایی، زیست‌شناسی و آلودگی‌های دریایی در پهنه خلیج فارس؛ اجرای ده‌ها گشت علمی-پژوهشی با بهره‌گیری از شناورهای تحقیقاتی بومی که نقاط بکر خلیج فارس را زیر پوشش داده است؛

تولید بزرگ‌ترین بانک داده‌های اقیانوس شناسی خلیج فارس شامل پارامترهای فیزیکی-شیمیایی، نقشه‌های بنتر دریا، جریان‌سنجی و زیست‌گان – که امروز مرجعی ارزشمند برای تصمیم‌سازی‌های ملی و منطقه‌ای است؛ انتشار اطلس جامع اقیانوس شناسی خلیج فارس که نتیجه جمع‌اندازه‌گیری‌ها است؛

ثبت صدها مقاله علمی معتبر بین‌المللی و ده‌ها جلد کتاب تخصصی؛ معرفی چندین گونه جدید جانوری و گیاهی که برای نخستین بار از آبهای خلیج فارس توسط پژوهشگران این پژوهشگاه توصیف شده است. از این رو، ما ضمن پساداشت خون‌همه شهدای عزیز کشور به‌ویژه شهدای عزیز خلیج فارس و فرماندهان شهید، بر ادامه مسیر پرافتخار پژوهش‌های دریایی – با قوت بیشتر – تأکید می‌کنیم.

امید که با تکیه بر علم بومی و اراده ملی، به زودی شاهد حضور ناوگان تحقیقاتی کشور در هر پهنه‌ای بین‌المللی باشیم.

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: فیروز اسماعیلی نژاد
قائم مقام مدیر مسئول: امید عباسی
سرمدیر: شورای سردبیری
دبیر تحریریه: سعید قلیچی
دبیر عکس: اصغر بشارتی
طرح و کارنگار:وریا عزیزی

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

از شاهراه پارینه‌سنگی تاهاب انرژی «سرآمد» بررسی می‌کند؛

«خلیج فارس وعصر حجر»

باز خوانی نقش خلیج فارس در دیرزمانی حیات بشر

سپهر گروه تحلیل، سپهر زارعی – در ادبیات سیاسی معاصر، گاه از «بازگرداندن به عصر حجر» به‌عنوان

استعاره‌ای برای فروپاشی و عقب‌ماندگی استفاده می‌شود؛ تعبیری که در مواردی علیه ایران نیز به‌کار رفته‌است. با این حال، از منظر باستان‌شناسی، این اصطلاح معنایی کاملاً متفاوت دارد. آنچه «عصر حجر» نامیده می‌شود، در واقع طولانی‌ترین و تعیین‌کننده‌ترین مرحله‌ی تاریخ بشر است؛ دوره‌ای که در آن، بنیان‌های بقا، سازگاری و گسترش انسان در جهان شکل گرفت. از این منظر، «عصر حجر» توانایی انسان در رویارویی با چالش‌های محیطی و گسترش در پهنه‌های ناشناخته‌است.

سپهر زارعی، پژوهشگر باستان‌شناسی پارینه‌سنگی در نوشتاری به «سرآمد» آورده است: بازخوانی این مفهوم در جغرافیای ایران، به‌ویژه در سواحل و پس‌کرانه‌های خلیج فارس تصویری متفاوت ارائه می‌دهد. این منطقه از کانون‌های کلیدی در فرایندهای دیرزمانی جابه‌جایی و استقرار انسان بوده‌است. زمانی که از پارینه‌سنگی در ایران سخن می‌گوییم، به پیشینه‌ای اشاره داریم که قدمت آن به صدها هزار سال می‌رسد. این در حالی‌ست که بخش‌هایی از جهان، مانند قاره‌ی آمریکا، تنها در بازه‌های بسیار متأخرتر – در حدود ۴۰ تا ۴ هزار سال پیش – پذیرای نخستین گروه‌های انسان مدرن شدند. در مقابل، فلات ایران و به‌ویژه حاشیه‌ی شمالی خلیج فارس و تنگه‌ی هرمز، برای دوره‌های طولانی به‌عنوان یکی از مسیرهای اصلی جابه‌جایی و گسترش جمعیت‌های انسانی در اوراسیا عمل کرده‌اند.

در شرایطی که اقتصاد دریامحور به‌عنوان یکی از محورهای راهبردی توسعه ایران مطرح شده‌است، بازخوانی تاریخ عمیق خلیج فارس نشان می‌دهد که این منطقه هزاران سال پیش نیز «کریدور حیاتی» برای بقا، جابه‌جایی و بهره‌برداری از منابع بوده‌است. این تداوم کارکردی – از مسیرهای زیستی و مهاجرتی در پارینه‌سنگی تا کریدورهای انرژی و تجارت در جهان امروز – اهمیت ژئوپلیتیکی خلیج فارس را در افقی بلندمدت قابل درک می‌سازد و می‌تواند دید تازه‌ای برای سیاست‌گذاری دریایی در ایران فراهم کند.

نتایج به‌دست آمده از پژوهش‌های باستان‌شناختی در سال‌های اخیر، مؤید وجود شواهد استقرارهای عصر پلیستوسن در این منطقه است. با توجه به موقعیت جغرافیایی هرمز گان – مسلط بر پهنه‌های آبی کلیدی جهان – در مسیرهای پیشنهادی پراکنش انسان از آفریقا و گسترش آن به شرق و جنوب آسیا، این منطقه می‌تواند نقشی کلیدی در بازسازی الگوهای مهاجرت و استقرار انسان‌های اولیه ایفا کند.

از این منظر، پرداختن به ظرفیت‌های پارینه‌سنگی خلیج فارس و پس‌کرانه‌های آن، بخشی از درک راهبردی جایگاه ایران در پیوند میان گذشته‌های دور و افق‌های توسعه دریایی امروز است.

«عصر حجر» آغاز پیچیدگی

پارینه‌سنگی، که بخش عمده‌ی آنچه «عصر حجر» نامیده می‌شود را دربرمی‌گیرد، دوره‌ای است که در آن نخستین فناوری‌های انسانی در قالب ابزارهای سنگی شکل گرفتند. این ابزارها تصمیم‌گیری‌های پیچیده در انتخاب مواد خام، روش‌های ساخت و انطباق با محیط بودند.

مطالعه‌ی مجموعه‌های صنایع سنگی جنوب ایران نشان می‌دهد که حتی انتخاب موادی مانند کوارتز – با وجود شکست‌پذیری غیرقابل‌پیش‌بینی آن – نیز حاصل راهبردهای فنی مشخص بوده‌است. چنین شواهدی نشان می‌دهد که فناوری‌های پارینه‌سنگی، برخلاف تصور رایج، واجد پیچیدگی‌های شناختی و مهارتی قابل توجهی بوده‌اند و انسان‌های اولیه با تکیه بر همین توانایی‌ها، در محیط‌های متنوع سازگار شده‌اند.

این فرایند در بستر تحولات اقلیمی عصر پلیستوسن رخ می‌دهد؛ دوره‌ای که با چرخه‌های متناوب یخبجالی و بین‌یخبجالی همراه بود. در فازهای یخبجالی، کاهش سطح آب دریاها موجب آشکار شدن بخش‌های وسیعی از بستر کنونی خلیج فارس می‌شد و دشت‌هایی پدید می‌آورد که از نظر منابع زیستی، برای استقرار انسان‌های اولیه مناسب بودند. این دگرگونی‌های محیطی، مسیرهای جدیدی برای جابه‌جایی فراهم می‌کرد الگوهای استقرار و بهره‌برداری از منابع را نیز شکل می‌داد.

نخستین مهاجرین؛ آغاز مسیرهای انسانی و شکل‌گیری شبکه‌ها

بیش از ۲ میلیون سال پیش، نخستین گروه‌های انسانی با ترک زیستگاه خود در شرق آفریقا، سفر بزرگ خود را در پهنه‌های ناشناخته جهان آغاز کردند. این جابه‌جایی‌ها از طریق گذرگاه‌های طبیعی مهمی همچون باب‌المنندب و صحرای سینا صورت گرفت و به تدریج به گسترش انسان‌ریخت‌ها در سراسر اوراسیا انجامید. در این میان، گروه‌هایی که از مسیر جنوبی و از طریق باب‌المنندب وارد شبه‌جزیره عربستان شدند، نقشی تعیین‌کننده در شکل‌گیری مسیرهای مهاجرتی به سوی شرق ایفا کردند.

این جمعیت‌ها پس از پراکنش در عربستان، با عبور از حاشیه‌های خلیج فارس و تنگه‌ی هرمز وارد فلات ایران شدند و از آنجا مسیر خود را به سوی آسیای مرکزی، جنوب آسیا و شرق دور ادامه دادند. شواهد باستان‌شناختی در شرق آسیا، نشان می‌دهد که این فرایند گسترش، حداقل پیش از ۲ میلیون سال پیش آغاز شده و در زمانی نسبتاً کوتاه به پهنه‌های وسیعی از قاره آسیا رسیده‌است.

نشانی سایت: eghtesadsaramad.ir
عضو انجمن روزنامه های غیردولتی
نشانی دفتر مرکزی:تهران- خیابان سپهرودی شمالی مابین هویده و بهشتی – پلاک ۴۵۶ طبقه سوم – واحد ۳

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

چاپ: مصیم
توزیع: موسسه نشریات جراری
تلفن دفتر مرکزی: ۰۲۱-۸۸۷۶۹۲۲۷
تلفن دفتر شهرستان ها: ۰۲۱- ۸۶-۴۷۵۹۶
سازمان آگهی ها: ۰۹۱۹۵۴۳۹۹۶
پست الکترونیکی: Eghtesadsaramad@gmail.com

هرمز گان را می‌توان به‌عنوان یکی از دروازه‌های ورود، و یا گذر جمعیت‌های انسانی به سوی فلات ایران و سپس نواحی شرقی‌تر در نظر گرفت؛ منطقه‌ای که در آن، فرایندهای اولیه‌ی سازگاری، جابه‌جایی و تداوم زیست انسانی شکل گرفته‌است. یافته‌های میدانی از سواحل شمالی تنگه‌ی هرمز این نقش را به‌طور ملموس تأیید می‌کند. محوطه‌های پارینه‌سنگی جزایر قشم و هرمز، شامل پراکندگی‌هایی از دست‌تراش‌های سنگی است که نشان‌دهنده‌ی حضور و فعالیت جوامع شکارگر-گردآورنده پیش از ۴۰ هزار سال قبل در این ناحیه‌است. این یافته‌ها حاکی از آن است که تنگه‌ی هرمز صرفاً یک گذرگاه موقت نبوده، بلکه بخشی از یک چشم‌انداز فعال انسانی بوده‌است؛ فضایی که در آن، گروه‌ها به‌طور مکرر حضور یافته، منابع را بهره‌برداری کرده‌و در تعامل با محیط، راهبردهای زیستی خود را توسعه داده‌اند.

این ویژگی‌ها، در مقیاس زمانی بلندمدت، تداومی معنادار را نشان می‌دهد. همان عواملی که در گذشته این منطقه را به گلوگاهی برای بقا، جابه‌جایی و تعامل انسانی تبدیل کرده بودند، امروز نیز در قالبی متفاوت، آن را به یکی از مهم‌ترین گرّه‌گاه‌های اقتصاد جهانی بدل کرده‌اند. از این منظر، اهمیت ژئوپلیتیکی تنگه‌ی هرمز نه پدیدهای نوظهور، بلکه نتیجه‌ی استمرار الگوهای پایدار تعامل انسان و محیط در طول هزاران سال است.

مُکران؛ پیونددهنده‌ی کریدورهای انسانی و اقتصادهای منطقه‌ای

یافته‌های جدید از منطقه مکران نشان می‌دهد که این پهنه صرفاً یک مسیر عبوری نبوده، بلکه به‌عنوان یک چشم‌انداز فرهنگی پویا عمل کرده‌است؛ فضایی که در آن گروه‌های انسانی به‌طور مکرر حضور یافته، استقرار پیدا کرده و از منابع محیطی بهره‌برداری کرده‌اند. تنوع مواد خام، پراکندگی محوطه‌های پارینه‌سنگی و شواهد فناوری‌های موجود، همگی بیانگر نقش فعال این منطقه در فرایندهای مهاجرت، استقرار و انتقال دانش فنی در عصر پلیستوسن است.

در بستر مدل‌های «خروج از آفریقا»، مکران در امتداد مسیر جنوبی – پس از عبور از باب‌المنندب، سواحل جنوبی و شرقی شبه‌جزیره عربستان و تنگه‌ی هرمز – قرار می‌گیرد و می‌تواند یکی از حلقه‌های کلیدی در تداوم این مسیر به سوی شبه‌قاره‌ی هند و شرق آسیا باشد. در حالی که یافته‌های باستان‌شناختی در غرب دره‌ی سند تصویری نسبتاً روشن از ادامه این گسترش به دست می‌دهد، مکران همچنان به‌عنوان یکی از بخش‌های کمتر شناخته‌شده این کریدور باقی مانده‌است. با این حال، در پی انجام بررسی‌های باستان‌شناختی در سال‌های اخیر، شناخت ما از وضعیت جوامع پلیستوسنی در این منطقه در حال تغییر است. از این رو، مکران را می‌توان یکی از نواحی کلیدی برای آزمون فرضیه‌های مرتبط با پراکنش‌های اولیه انسانی دانست؛ منطقه‌ای که با پژوهش‌های نظام‌مند، می‌تواند به روشن‌شدن بخش مهمی از مسیرهای مهاجرت انسان در جنوب آسیا کمک کند.

در این چارچوب، توسعه‌ی امروز سواحل مکران را می‌توان در امتداد یک کارکرد دیرینه تفسیر کرد. این منطقه، همان‌گونه که در گذشته بخشی از شبکه‌های ارتباطی و زیستی انسان بوده، امروز نیز ظرفیت آن را دارد که به یکی از پیونددهنده‌های اصلی اقتصادهای منطقه‌ای تبدیل شود.

یافته‌های باستان‌شناختی از سواحل مکران این تصویر را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که این ناحیه در زمره‌ی مسیرهای کلیدی پراکنش انسان‌های پلیستوسن از غرب آسیا به جنوب و شرق قرار داشته‌است. از این رو، این احتمال نیز مطرح می‌شود که برخی گروه‌ها، پس از ورود به شبه‌جزیره‌ی عربستان، در دوره‌های افت تراز آب از طریق پیوندهای خشکی در محدوده‌ی تنگه‌ی هرمز به سواحل شمالی خلیج فارس راه یافته باشند؛ هرچند مسیرهای دیگر، از جمله گذر از زاگرس جنوبی و جنوب‌غرب ایران به سوی سواحل و پس‌کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان، همچنان به‌عنوان فرضیه‌های قابل بررسی مطرح هستند.

این تداوم کارکردی در مقیاس زمانی بلندمدت قابل توجه است: آن‌چه امروز به‌عنوان «کریدور انرژی و تجارت» شناخته می‌شود، در گذشته نیز کریدوری حیاتی بوده‌است – اما برای بقا، سازگاری و گسترش انسان در محیط‌های متغیر. یافته‌های باستان‌شناختی از سواحل مکران این تصویر را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که این ناحیه در زمره‌ی مسیرهای کلیدی پراکنش انسان‌های پلیستوسن از غرب آسیا به جنوب و شرق قرار داشته‌است. از این رو، این احتمال نیز مطرح می‌شود که برخی گروه‌ها، پس از ورود به شبه‌جزیره‌ی عربستان، در دوره‌های افت تراز آب از طریق پیوندهای خشکی در محدوده‌ی تنگه‌ی هرمز به سواحل شمالی خلیج فارس راه یافته باشند؛ هرچند مسیرهای دیگر، از جمله گذر از زاگرس جنوبی و جنوب‌غرب ایران به سوی سواحل و پس‌کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان، همچنان به‌عنوان فرضیه‌های قابل بررسی مطرح هستند.

این تداوم کارکردی در مقیاس زمانی بلندمدت قابل توجه است: آن‌چه امروز به‌عنوان «کریدور انرژی و تجارت» شناخته می‌شود، در گذشته نیز کریدوری حیاتی بوده‌است – اما برای بقا، سازگاری و گسترش انسان در محیط‌های متغیر. یافته‌های باستان‌شناختی از سواحل مکران این تصویر را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که این ناحیه در زمره‌ی مسیرهای کلیدی پراکنش انسان‌های پلیستوسن از غرب آسیا به جنوب و شرق قرار داشته‌است. از این رو، این احتمال نیز مطرح می‌شود که برخی گروه‌ها، پس از ورود به شبه‌جزیره‌ی عربستان، در دوره‌های افت تراز آب از طریق پیوندهای خشکی در محدوده‌ی تنگه‌ی هرمز به سواحل شمالی خلیج فارس راه یافته باشند؛ هرچند مسیرهای دیگر، از جمله گذر از زاگرس جنوبی و جنوب‌غرب ایران به سوی سواحل و پس‌کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان، همچنان به‌عنوان فرضیه‌های قابل بررسی مطرح هستند.

این تداوم کارکردی در مقیاس زمانی بلندمدت قابل توجه است: آن‌چه امروز به‌عنوان «کریدور انرژی و تجارت» شناخته می‌شود، در گذشته نیز کریدوری حیاتی بوده‌است – اما برای بقا، سازگاری و گسترش انسان در محیط‌های متغیر. یافته‌های باستان‌شناختی از سواحل مکران این تصویر را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که این ناحیه در زمره‌ی مسیرهای کلیدی پراکنش انسان‌های پلیستوسن از غرب آسیا به جنوب و شرق قرار داشته‌است. از این رو، این احتمال نیز مطرح می‌شود که برخی گروه‌ها، پس از ورود به شبه‌جزیره‌ی عربستان، در دوره‌های افت تراز آب از طریق پیوندهای خشکی در محدوده‌ی تنگه‌ی هرمز به سواحل شمالی خلیج فارس راه یافته باشند؛ هرچند مسیرهای دیگر، از جمله گذر از زاگرس جنوبی و جنوب‌غرب ایران به سوی سواحل و پس‌کرانه‌های خلیج فارس و دریای عمان، همچنان به‌عنوان فرضیه‌های قابل بررسی مطرح هستند.

تنگه‌ی هرمز؛ گلوگاه دیرزمانی و تداوم یک

موقعیت راهبردی

تنگه‌ی هرمز امروز یکی از مهم‌ترین گلوگاه‌های انرژی جهان به‌شمار می‌آید، اما شواهد باستان‌شناسانی نشان می‌دهد که اهمیت این منطقه به مراتب دیرین‌تر از تصور عموم است. قرارگیری تنگه‌ی هرمز در پیوندگاه میان شبه‌جزیره‌ی عربستان و فلات ایران، آن را به یکی از مسیرهای محتمل در چارچوب فرضیه‌ی «خروج از آفریقا» تبدیل می‌کند. در قالب این رویکرد،

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴

پنجشنبه - ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۵
سال دوازدهم - شماره ۲۴۷۴